# ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
# F. G. JACOBS
## της 19ης Σεπτεμβρίου 1991 *

*Κύριε Πρόεδρε,*
*Κύριοι δικαστές,*

1. Στην παρούσα υπόθεση, η Επιτροπή άσκησε αναίρεση κατά αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1990. Η απόφαση αυτή ακύρωσε απόφαση της Επιτροπής της 20ής Μαΐου 1988 σχετικά με τον καθορισμό της συντάξεως αναπηρίας του αναιρεσιβλήτου και καταδίκασε την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα. Στο πλαίσιο της υποθέσεως αυτής ανακύπτει επίσης ένα ζήτημα γενικής σημασίας σχετικά με την αντιμετώπιση των αιτήσεων αναιρέσεως που ασκούνται ενώπιον του Δικαστηρίου.

2. Η Επιτροπή, με την απόφαση στην οποία οφείλεται η παρούσα διαδικασία, αρνήθηκε να εφαρμοσθεί ως προς τον Gill το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 78 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των Υπαλλήλων (στο εξής: ΚΥΚ), καθορίζοντας τη σύνταξή του, αντί βάσει αυτού, βάσει του τρίτου εδαφίου του εν λόγω άρθρου. Ο Gill υποστηρίζει ότι δικαιούται των πλέον ευνοϊκών προϋποθέσεων που προβλέπονται στο δεύτερο εδάφιο, για τον λόγο ότι η αναπηρία του οφείλεται σε « επαγγελματική ασθένεια [ νόσο ] » κατά την έννοια του εδαφίου αυτού.

3. Ο Gill πέρασε μεγάλο μέρος της επαγγελματικής ζωής του με το να κατεβαίνει στις στοές των ανθρακωρυχείων. Μεταξύ του 1948 και του 1971, κατέβαινε στις στοές αυτές πέντε έως επτά φορές εβδομαδιαίως και μεταξύ του 1971 και του 1974, αρκετές φορές κάθε μήνα. Μέχρι το 1974 εργάστηκε στη Μεγάλη Βρετανία αλλά το 1974 προσελήφθη από την Επιτροπή ως κύριος υπάλληλος διοικήσεως και του ανατέθηκαν καθήκοντα σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια εντός των ορυχείων. Μεταξύ του 1974 και του 1979, στην υπηρεσία των Κοινοτήτων, κλήθηκε να κατέβη συνολικά 20 έως 30 φορές στις στοές ανθρακωρυχείων. Πάντως, εν συνεχεία ατυχήματος που συνέβη το 1979 δεν κατέβηκε πλέον στις στοές παρά μία ή δύο φορές μεταξύ 1979 και 1981. Στις 11 Ιουνίου 1981 ζήτησε να συνταξιοδοτηθεί λόγω μόνιμης και πλήρους αναπηρίας. Δεν αμφισβητείται ότι ο Gill είχε προσβληθεί κατά την εποχή εκείνη από ασθένεια, χρονία βρογχοπνευμοπάθεια, που τον καθιστούσε πλήρως ανίκανο για την άσκηση των καθηκόντων του. Προκύπτει επίσης ότι το 1974, κατά το χρονικό σημείο της υποχρεωτικής ιατρικής εξετάσεως πριν από την ανάληψη υπηρεσίας του στην Επιτροπή, είχε ήδη προσβληθεί, σε ορισμένο βαθμό, από βρογχοπνευμοπάθεια, παρ' όλο ότι τότε δηλώθηκε ότι ήταν ικανός προς ανάληψη υπηρεσίας. Μετά από μια περίοδο συγχύσεως και καθυστερήσεων στη διαδικασία, τον Μάρτιο του 1987 συνήλθε η επιτροπή αναπηρίας προκειμένου να καθορίσει τη φύση και την έκταση της ανικανότητας του Gill, ο οποίος πάντως είχε λάβει εν τω μεταξύ, προσωρινώς, σύνταξη αναπηρίας βάσει του τρίτου εδαφίου του άρθρου 78. Με την από 31 Μαρτίου 1987 έκθεσή της, η επιτροπή αναπηρίας έκρινε ότι η ανικανότητα του Gill ήταν ασφαλώς πλήρης και ότι οφειλόταν σε επιδείνωση της βρογχοπνευμοπάθειας που είχε διαγνωσθεί το 1974, αλλά και αυτή έκρινε ότι η επιδείνωση αυτή δεν οφειλόταν στις δραστηριότητες του Gill στην υπηρεσία των Κοινοτήτων. Ακριβώς βάσει αυτής της εκθέσεως η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αναπηρία του Gill δεν οφειλόταν σε « επαγγελματική νόσο » κατά την έννοια του άρθρου 78 του ΚΥΚ. Το ζήτημα αν το συμπέρασμα αυτό ήταν ορθό

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

συνιστά το κεντρικό πρόβλημα της παρούσας διαδικασίας.

4. Προτού να αναφερθώ στους τέσσερις λόγους που προέβαλε η Επιτροπή προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως, είναι ίσως σκόπιμο να υπενθυμίσω ποιες είναι οι σχετικές διατάξεις. Το κεφάλαιο 3 (άρθρα 77 έως 84) του τίτλου V του ΚΥΚ φέρει τον τίτλο « Συντάξεις ». Το άρθρο 78 έχει ως εξής:

« Σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στα άρθρα 13 έως 16 του παραρτήματος VIII, ο υπάλληλος έχει δικαίωμα συντάξεως αναπηρίας, αν υποστεί μόνιμη αναπηρία, θεωρούμενη ως ολική και η οποία τον θέτει σε αδυναμία εκτελέσεως των καθηκόντων που αντιστοιχούν σε εργασία της σταδιοδρομίας του.

Εφόσον η αναπηρία προέρχεται από ατύχημα που έχει επέλθει κατά την άσκηση ή επ' ευκαιρία της ασκήσεως των καθηκόντων, από επαγγελματική ασθένεια ή από πράξη αυτοθυσίας που έχει συντελεστεί προς δημόσιο όφελος ή από το γεγονός ότι εξέθεσε τη ζωή του σε κίνδυνο προκειμένου να διασώσει ανθρώπινη ζωή, το ποσοστό της συντάξεως αναπηρίας καθορίζεται στο 70 % του βασικού μισθού του υπαλλήλου.

Εφόσον η αναπηρία οφείλεται σε άλλο λόγο, το ποσοστό της συντάξεως αναπηρίας ισούται με το ποσοστό της συντάξεως αρχαιότητας την οποία θα εδικαιούτο ο υπάλληλος στην ηλικία των 65 ετών, αν είχε παραμείνει σε υπηρεσία μέχρι την ηλικία αυτή.

(...) »

Το παράρτημα VIII του ΚΥΚ φέρει τον τίτλο « Συνταξιοδοτικό καθεστώς », το δε κεφάλαιο 3 (άρθρα 13 έως 16) έχει ως τίτλο « Σύνταξη αναπηρίας ». Το άρθρο 13 ορίζει ότι:

« Με την επιφύλαξη των διατάξεων του ανωτέρω άρθρου 1, παράγραφος 1, ο υπάλληλος ηλικίας κάτω των 65 ετών ο οποίος στο διάστημα της περιόδου κατά τη διάρκεια της οποίας αποκτούσε δικαιώματα προς σύνταξη κρίνεται από την επιτροπή αναπηρίας ότι έχει προσβληθεί από διαρκή αναπηρία που θεωρείται ως ολική και τον καθιστά ανίκανο για την άσκηση καθηκόντων αντιστοίχων προς κάποια θέση της σταδιοδρομίας του (...) δικαιούται (...) της συντάξεως αναπηρίας που αναφέρεται στο άρθρο 78 του κανονισμού.

(...) »

Με το άρθρο 1, παράγραφος 1, του παραρτήματος VIII εξουσιοδοτεί την αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (στο εξής: ΑΔΑ), αν η ιατρική εξέταση, που προηγείται της αναλήψεως των καθηκόντων από τον υπάλληλο, δείξει ότι αυτός έχει προσβληθεί από ασθένεια ή αναπηρία, να αποφασίζει, όσον αφορά τους κινδύνους που συνδέονται με αυτή την ασθένεια ή αναπηρία, να χορηγούνται στον υπάλληλο οι παροχές που προβλέπονται σε περίπτωση αναπηρίας ή θανάτου μόνο κατά τη λήξη περιόδου πέντε ετών που αρχίζει από την ημερομηνία της εισόδου του στην υπηρεσία.

5. Η σύνθεση και η διαδικασία ενώπιον της επιτροπής αναπηρίας που αναφέρεται στο παράρτημα VIII του ΚΥΚ προβλέπονται στα άρθρα 7 έως 9 του παραρτήματος II. Η εν λόγω επιτροπή αποτελείται από τρεις ιατρούς, οι οποίοι ορίζονται, αντίστοιχα, από τον υπάλληλο, από το όργανο στο οποίο αυτός υπάγεται, και κατόπιν συμφωνίας των δύο πρώτων ιατρών. Δυνάμει της πρώτης παραγράφου του άρθρου 9, ο υπάλληλος μπορεί να υποβάλει

στην επιτροπή αναπηρίας κάθε έκθεση ή πιστοποιητικό των δικών του ιατρών.

6. Πρέπει να αναφερθεί ότι το άρθρο 13 του παραρτήματος VIII δεν προβλέπει ρητώς ότι στην επιτροπή αναπηρίας εναπόκειται να αποφασίσει αν μια αναπηρία « οφείλεται σε επαγγελματική νόσο » για τους σκοπούς του άρθρου 78 του ΚΥΚ. Εν τούτοις, δεδομένου ότι αποστολή της επιτροπής αυτής είναι να αποφασίζει αν ένας υπάλληλος εμφανίζει ολική και μόνιμη αναπηρία, η αρμοδιότητά της μπορεί να θεωρηθεί ότι επεκτείνεται σε όλα τα ζητήματα που χρήζουν ιατρικής εκτιμήσεως: βλ. υπόθεση Rienzi κατά Επιτροπής, 76/84 ( Συλλογή 1987, σ. 315, σκέψη 9 ).

7. Το άρθρο 78 δεν ορίζει τις « επαγγελματικές νόσους » ούτε παραπέμπει σε ορισμό των νόσων αυτών. Εν τούτοις, το άρθρο 78 δεν είναι η μόνη διάταξη του ΚΥΚ όπου χρησιμοποιείται η έννοια αυτή. Το κεφάλαιο 2 ( άρθρα 72 έως 76 ) του τίτλου V του ΚΥΚ φέρει τον τίτλο « Κοινωνική ασφάλιση ». Δυνάμει του άρθρου 73, παράγραφος 1:

« Σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται βάσει ρυθμίσεως που θεσπίζεται με κοινή συμφωνία των οργάνων των Κοινοτήτων, κατόπιν γνώμης της επιτροπής ΚΥΚ, ο υπάλληλος καλύπτεται από τη μέρα αναλήψεως της υπηρεσίας κατά των κινδύνων επαγγελματικών ασθενειών και των κινδύνων ατυχημάτων ( ... ) »

Οι παροχές που καταβάλλονται δυνάμει του εν λόγω συστήματος ασφαλίσεως περιλαμβάνουν, ιδίως, ένα κατ' αποκοπή ποσό ή επίδομα που καταβάλλονται σε περίπτωση μόνιμης ολικής αναπηρίας. Η παροχή αυτή μπορεί να προστεθεί σ' αυτές που προβλέπονται στον τίτλο V, κεφάλαιο 3, του ΚΥΚ και, συνεπώς, σε κάθε παροχή αναπηρίας που καταβάλλεται δυνάμει του άρθρου 78.

8. Όπως προβλέφθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 73, θεσπίστηκαν κανόνες με κοινή συμφωνία των θεσμικών οργάνων και έλαβαν τον τίτλο « Ρύθμιση σχετικά με την ασφάλιση έναντι των κινδύνων ατυχήματος και επαγγελματικής νόσου των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων » ( στο εξής: Ρύθμιση ). Το άρθρο 3 της Ρυθμίσεως περιέχει τον ακόλουθο ορισμό των « επαγγελματικών νόσων »:

« 1. Ως επαγγελματικές νόσοι θεωρούνται οι νόσοι που περιέχονται στον " ευρωπαϊκό πίνακα των επαγγελματικών νόσων " που έχει προσαρτηθεί στη σύσταση της Επιτροπής της 23ης Ιουλίου 1962 και στα ενδεχόμενα συμπληρώματά του, εφόσον, κατά την επαγγελματική του δραστηριότητα στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, ο υπάλληλος διατρέχει τον κίνδυνο να προσβληθεί από αυτές τις νόσους.

2. Ως επαγγελματική νόσος θεωρείται επίσης κάθε νόσος ή επιδείνωση προϋπάρχουσας νόσου που δεν περιέχεται στον πίνακα που αναφέρεται στην παράγραφο 1, όταν αποδεικνύεται επαρκώς ότι προκαλείται από την άσκηση ή με αφορμή την άσκηση των καθηκόντων στην υπηρεσία των Κοινοτήτων. »

Είναι βέβαιο ότι η βρογχοπνευμοπάθεια δεν περιλαμβάνεται στον ευρωπαϊκό πίνακα.

9. Τέλος, μπορεί να σημειωθεί ότι το άρθρο 25 της ρυθμίσεως ορίζει ότι:

« Η αναγνώριση ολικής ή μερικής διαρκούς αναπηρίας, κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 του

Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως και της παρούσας ρυθμίσεως, δεν προδικάζει με κανένα τρόπο την εφαρμογή του άρθρου 78 του ΚΥΚ και αντίστροφα. »

10. Το Πρωτοδικείο ακύρωσε την απόφαση της Επιτροπής της 20ής Μαΐου 1988 για δύο λόγους. Πρώτον, η Επιτροπή κακώς έκρινε ότι, προκειμένου να κριθεί μια ασθένεια ως « επαγγελματική νόσος », πρέπει να αποδειχθεί η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της νόσου, ή της επιδεινώσεώς της, και της ασκήσεως των καθηκόντων του ενδιαφερομένου στην υπηρεσία των Κοινοτήτων· ειδικότερα, ο ορισμός των « επαγγελματικών νόσων » στο άρθρο 3 της Ρυθμίσεως δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τους σκοπούς του άρθρου 78 του ΚΥΚ. Δεύτερον, αν υποτεθεί ότι πρέπει να αποδεικνύεται ο αιτιώδης αυτός σύνδεσμος, αυτός μπορούσε να θεωρηθεί ως υφιστάμενος υπό τις προκείμενες περιστάσεις.

11. Προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, η Επιτροπή προέβαλε τέσσερις λόγους. Κατά τη γνώμη μου, οι δύο πρώτοι λόγοι επαρκούν για την απόφανση επί της εν λόγω αιτήσεως αναιρέσεως.

*Σχετικά με τον πρώτο λόγο της αναιρέσεως*

12. Ο πρώτος λόγος της Επιτροπής συνίσταται στο ότι το Πρωτοδικείο προέβη σε κακή ερμηνεία της εννοίας της « επαγγελματικής νόσου » του άρθρου 78, δεύτερο εδάφιο, του ΚΥΚ. Η Επιτροπή τέμνει τον λόγο αυτό σε δύο σκέλη: 1) αντίθετα προς την άποψη του Πρωτοδικείου, η έννοια της « επαγγελματικής νόσου » δεν μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με το αν πρόκειται για την εφαρμογή του άρθρου 73 ή του άρθρου 78 του ΚΥΚ. 2) Η έννοια της επαγγελματικής νόσου που χρησιμοποιείται στο άρθρο 78 πρέπει να ερμηνεύεται ως καλύπτουσα κάθε νόσο, ή επιδείνωση νόσου, της οποίας η ουσιώδης ή προέχουσα αιτία έγκειται στην εκπλήρωση των καθηκόντων του υπαλλήλου στην υπηρεσία των Κοινοτήτων, και ως αποκλείουσα τις νόσους που οφείλονται στην άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων πριν από την εκ μέρους του ανάληψη υπηρεσίας.

13. Όπως το Πρωτοδικείο παρατηρεί στη σκέψη 19 της αποφάσεώς του, οι παροχές που καταβάλλονται δυνάμει των άρθρων 73 και 78 του ΚΥΚ αποτελούν ξεχωριστές παροχές που χορηγούνται εν συνεχεία ξεχωριστών και ανεξάρτητων διαδικασιών: βλ. το άρθρο 25 της Ρυθμίσεως (αναφέρθηκε πιο πάνω στο σημείο 9) και τις υποθέσεις Β. κατά Κοινοβουλίου, 731/79, Συλλογή 1981, σ. 107, καθώς και Κ. κατά Συμβουλίου, 257/81, Συλλογή 1983, σ. 1. Ο ορισμός των « επαγγελματικών νόσων » που περιλαμβάνεται στο άρθρο 3 της Ρυθμίσεως διατυπώθηκε για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 73 και όχι του άρθρου 78. Συνεπώς, αν υπήρχε κάποιος επαρκής λόγος να ερμηνεύεται διαφορετικά η έννοια αυτή στις δύο αυτές διατάξεις, αυτό θα ήταν, κατ' αρχήν, δυνατό να γίνει.

14. Πάντως, δεν βλέπω κανένα λόγο να ερμηνευθεί η « επαγγελματική νόσος » ευρύτερα στο άρθρο 78 απ' ό,τι στο άρθρο 73. Αντιθέτως, όταν ο ίδιος όρος χρησιμοποιείται στον ίδιο κανονισμό, θα πρέπει να έχει την ίδια έννοια. Εξάλλου, η άποψη του Πρωτοδικείου δεν ευρίσκει κανένα έρεισμα στη νομολογία του Δικαστηρίου, από την οποία ιδίως προκύπτει ότι, για να αποδειχθεί η ύπαρξη « επαγγελματικής νόσου » για τους σκοπούς του άρθρου 78, είναι αναγκαίο να αποδειχθεί η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της νόσου, ή της επιδεινώσεώς της, και της εκπλη-

ρώσεως των καθηκόντων του υπαλλήλου στην υπηρεσία των Κοινοτήτων.

15. Έτσι, στην υπόθεση 257/81, Κ. κατά Συμβουλίου, προαναφερθείσα στο σημείο 13, το Δικαστήριο ακύρωσε απόφαση του Συμβουλίου περί μη εφαρμογής ως προς τον προσφεύγοντα του άρθρου 78, δεύτερο εδάφιο, για τον λόγο ότι ορισμένες εκθέσεις της επιτροπής αναπηρίας δεν περιείχαν κατάλληλη αιτιολογία. Στη σκέψη 17 της αποφάσεώς του, το Δικαστήριο διατύπωσε την ακόλουθη κριτική επί των θέσεων αυτών:

« Η γνωμάτευση της 21ης Δεκεμβρίου 1981, αν και δεν χρησιμοποιεί τον όρο " επαγγελματική ασθένεια ", αναγνωρίζει την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της εργασίας ή των συνθηκών εργασίας του προσφεύγοντος και της επιδεινώσεως της καταστάσεως της υγείας του, όπως άλλωστε και η αρχική διατύπωση της γνωματεύσεως της 25ης Ιανουαρίου 1982. Αντίθετα, αν και στην τελική διατύπωση του τελευταίου αυτού πορίσματος εμφανίζεται πλειοψηφία δύο ιατρών που συμπεραίνουν ότι η αναπηρία του προσφεύγοντος δεν προκύπτει από επαγγελματική ασθένεια, δεν περιέχεται, ωστόσο, στη διατύπωση αυτή, καμία αιτιολογία που να επιτρέπει να εκτιμηθούν τα δεδομένα επί των οποίων στηρίχθηκε το συμπέρασμα αυτό, ούτε κάποια εξήγηση ως προς την συνέπεια που υπάρχει μεταξύ του συμπεράσματος αυτού και του συμπεράσματος στο οποίο κατέληγε τόσο η δεύτερη γνωμάτευση ( δηλαδή της 21ης Δεκεμβρίου 1981 ), όσο και η αρχική διατύπωση της τρίτης γνωματεύσεως ( δηλαδή της 25ης Ιανουαρίου 1982 ). »

Μου φαίνεται ότι, στο αναφερθέν χωρίο, το Δικαστήριο έκρινε ότι μια « επαγγελματική νόσος » χαρακτηριζόταν από την σχέση αιτίου και αιτιατού μεταξύ της εργασίας και των συνθηκών εργασίας του προσφεύγοντος και της επιδεινώσεως της καταστάσεως της υγείας του. Εξάλλου, από τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Sir Gordon Slynn, στη σελίδα 17, προκύπτει ότι κατά τη γνώμη των δύο διαδίκων, η έννοια της « επαγγελματικής νόσου » που προβλέπεται στα άρθρα 73 και 78 του ΚΥΚ ήταν η ίδια, εξάλλου δε τη γνώμη αυτή φαίνεται ότι συμμεριζόταν και ο ίδιος ο γενικός εισαγγελέας. Συνεπώς, όπως παρατηρεί στη σελίδα 18, για να χαρακτηρισθεί ως επαγγελματική νόσος μια ασθένεια που δεν περιλαμβάνεται στον ευρωπαϊκό πίνακα επαγγελματικών νόσων,

« η άσκηση των καθηκόντων του από τον προσφεύγοντα πρέπει να ήταν η αιτία εμφανίσεως ή επιδεινώσεως της ασθένειας· δεν αρκεί τα δύο αυτά δεδομένα απλώς να συμπίπτουν χρονικώς ( ... ) Κατά την άποψή μου η άσκηση των καθηκόντων πρέπει να είναι μια αιτία για την εμφάνιση ή την επιδείνωση της ασθένειας που οδήγησε στην αναπηρία ».

Τελικώς, η απόφαση του Συμβουλίου ακυρώθηκε και το ερώτημα αν « η παθολογική κατάσταση του προσφεύγοντος παρουσιάζει σχέση, αρκετά άμεση, με ειδικό και τυπικό κίνδυνο συνδεδεμένο με τα καθήκοντα που έχει ασκήσει ο προσφεύγων » παραπέμφθηκε στην επιτροπή αναπηρίας: βλ. τη σκέψη 20 της αποφάσεως. Παρ' όλο ότι το Δικαστήριο δεν αναφέρθηκε ρητώς, στο εν λόγω χωρίο, για την ανάγκη αποδείξεως αιτιώδους συνδέσμου με τα ασκηθέντα καθήκοντα, μου φαίνεται ότι, αν το Δικαστήριο δεν είχε δεχθεί την ιδέα κατά την οποία ο σύνδεσμος αυτός έπρεπε να αποδειχθεί από την επιτροπή αναπηρίας, αυτή θα είχε εκμεταλλευθεί την ευκαιρία για να διορθώσει το σφάλμα αυτό προτού η υπόθεση παραπεμφθεί ενώπιον της επιτροπής αυτής για επανάκριση.

16. Κατά τη γνώμη μου, η υπόθεση 257/81, Κ. κατά Συμβουλίου, δεν συνάδει, επομένως, με την άποψη ότι η « επαγγελματική νόσος » δεν έχει την ίδια έννοια στο άρθρο 73 και στο άρθρο 78· οδηγεί μάλλον στο αντίθετο συμπέρασμα. Αντιθέτως, δεν θεωρώ ότι το κριτήριο που πρέπει να συναχθεί από την απόφαση του

Δικαστηρίου είναι το κατά πόσον η εκπλήρωση των καθηκόντων του υπαλλήλου συνιστά την ουσιώδη ή προέχουσα αιτία της καταστάσεως της υγείας του, όπως θεωρεί η Επιτροπή. Κατά τη γνώμη μου, το ερώτημα που πρέπει να εξεταστεί από την επιτροπή αναπηρίας είναι απλώς το αν η κατάσταση της υγείας του προσφεύγοντος θα ήταν η ίδια σε περίπτωση που δεν είχε εκπληρώσει τα εν λόγω καθήκοντα. Κατά τη γνώμη μου, αυτό είναι το κριτήριο που απορρέει από την ανάλυση του γενικού εισαγγελέα Sir Gordon Slynn, και νομίζω ότι πρέπει να προτιμάται από την πρώτη από τις δύο εναλλακτικές λύσεις που πρότεινε ο γενικός εισαγγελέας Roemer στην υπόθεση Vellozzi κατά Επιτροπής, 29/71 (ECR 1972, σ. 513), η οποία αναφέρθηκε από τον γενικό εισαγγελέα Sir Gordon Slynn στην υπόθεση Κ. κατά Συμβουλίου, στη σελίδα 18, είναι δε αυτή που φαίνεται να υιοθετεί η Επιτροπή.

17. Η προηγουμένως προταθείσα ερμηνεία της υποθέσεως 257/81, Κ. κατά Συμβουλίου, ευρίσκει έρεισμα στην προαναφερθείσα στο σημείο 6 υπόθεση Rienzi κατά Επιτροπής, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 9 έως 12:

« Από την ίδια τη σύνθεση της επιτροπής αναπηρίας καθώς και από τη φύση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί συνάγεται ότι είναι αποκλειστικά αρμόδια για να προβαίνει σε εκτιμήσεις ιατρικού χαρακτήρα. Σε όλες τις περιπτώσεις που είναι αναγκαίο να γίνει νομικός χαρακτηρισμός, παύει η αρμοδιότητά της.

Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 1983, Κ. κατά Συμβουλίου, 257/81, Συλλογή 1983, σ. 1), η αρμοδιότητα της επιτροπής αναπηρίας περιορίζεται στον προσδιορισμό της αιτίας της ανικανότητας προς εργασία και στην εξακρίβωση κατά πόσο η παθολογική κατάσταση του προσφεύγοντος εμφανίζει " σχέση, αρκετά άμεση με ειδικό και τυπικό κίνδυνο συνδεδεμένο με τα καθήκοντα που έχει ασκήσει ο προσφεύγων ". Δεν μπορεί ωστόσο να πρόκειται για τον κίνδυνο που είναι συνδεδεμένος με τα καθήκοντα που ασκούνται συνήθως.

( ... )

Αν αυτά είναι τα όρια της αρμοδιότητας της επιτροπής αναπηρίας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η εν λόγω επιτροπή δικαιούνταν να εκφέρει γνώμη που να υπερβαίνει τη διαπίστωση της σχέσης αιτίας-αποτελέσματος μεταξύ της αναπηρίας και μιας ασθένειας που οφείλεται σε ορισμένα γεγονότα, τα οποία πάντως η επιτροπή δεν ήταν αρμόδια να χαρακτηρίσει από νομικής απόψεως ( ... ) »

Συνεπώς, η επιτροπή αναπηρίας είναι επιφορτισμένη να ερευνήσει ποια γεγονότα προκάλεσαν την επαγγελματική νόσο, ενώ στην ΑΔΑ εναπόκειται να αποφασίσει αν τα γεγονότα αυτά έλαβαν χώρα στο πλαίσιο της ασκήσεως των καθηκόντων του. Η ύπαρξη επαγγελματικής νόσου αποδεικνύεται μόνον οσάκις συντρέχουν δύο προϋποθέσεις, δηλαδή όταν υφίσταται *αιτιώδης* σύνδεσμος με την *κανονική* άσκηση των καθηκόντων του ενδιαφερομένου στην υπηρεσία των Κοινοτήτων: βλ. επίσης το σημείο 33 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα Lenz.

18. Με τη σκέψη 19 της αποφάσεώς του, το Πρωτοδικείο αναφέρεται στην υπόθεση Geist κατά Επιτροπής, 242/85 (Συλλογή 1987, σ. 2181). Στην υπόθεση αυτή, ο προσφεύγων άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά αποφάσεως με την οποία του χορηγήθηκε σύνταξη αναπηρίας βάσει του τρίτου, αντί του δευτέρου εδαφίου, του άρθρου 78, ενώ το ποσό συντάξεώς του θα ήταν το ίδιο και στις δύο περιπτώσεις. Το Δικαστήριο έκρινε ότι ο προσφεύγων δεν είχε έννομο συμφέρον για την άσκηση της προσφυγής. Η διαπίστωση του γεγονότος ότι η

ασθένειά του δεν συνιστούσε επαγγελματική νόσο για τους σκοπούς λήψεως αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 78 δεν θα είχε επιπτώσεις σε οποιαδήποτε απόφαση που ενδεχομένως θα ελαμβάνετο δυνάμει του άρθρου 73, εφόσον

« η διαδικασία που θεσπίστηκε από το άρθρο 73 του ΚΥΚ και τους κανόνες καλύψεως κινδύνων καθώς και από το άρθρο 78 του ΚΥΚ είναι δύο διαφορετικές διαδικασίες που μπορούν να οδηγήσουν στην έκδοση διαφορετικών αποφάσεων, ανεξάρτητων της μιας από την άλλη » (σκέψη 13 της αποφάσεως).

Το να λεχθεί ότι οι προβλεπόμενες από τα άρθρα αυτά διαδικασίες καταλήγουν σε δύο ανεξάρτητες αποφάσεις δεν σημαίνει, εν τούτοις, ότι οι έννοιες που χρησιμοποιούνται και στις δύο αποφάσεις είναι κατ' ανάγκη διαφορετικές. Είναι σαφές ότι το ίδιο κριτήριο της « επαγγελματικής νόσου » μπορεί να εφαρμόζεται προκειμένου να επέλθουν διαφορετικά αποτελέσματα από δύο επιτροπές διαφορετικής συνθέσεως. Κατά τη γνώμη μου, στην προαναφερθείσα υπόθεση 242/85 Geist, το Δικαστήριο απλώς παρατήρησε ότι ένα δυσμενές πόρισμα προερχόμενο από επιτροπή αναπηρίας διορισθείσα για τους σκοπούς του άρθρου 78 δεν επηρεάζει τη θέση μιας υγειονομικής επιτροπής διορισθείσας για τους σκοπούς του άρθρου 73 και ότι ο Geist δεν είχε, επομένως, έννομο συμφέρον να ακυρωθεί η απόφαση που ελήφθη δυνάμει του άρθρου 78.

19. Συνεπώς, η νομολογία του Δικαστηρίου δεν δικαιολογεί τον ισχυρισμό ότι η ύπαρξη επαγγελματικής νόσου μπορούσε να αποδειχθεί, για τους σκοπούς του άρθρου 78 της Ρυθμίσεως, μη υπάρχοντος αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της καταστάσεως της υγείας του υπαλλήλου και των καθηκόντων του στην υπηρεσία των Κοινοτήτων· δικαιολογεί μάλλον το αντίθετο συμπέρασμα. Νομίζω ότι η εξέταση του γράμματος του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 78 επιβεβαιώνει το αποτέλεσμα αυτό. Έτσι, εφόσον η αναπηρία προέρχεται από ατύχημα, πρέπει, για να εφαρμοστεί το εδάφιο αυτό, το ατύχημα να έχει επέλθει « κατά την άσκηση ή επ' ευκαιρία της ασκήσεως » των καθηκόντων του ενδιαφερομένου. Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν ρητές αντίθετες διατάξεις, μου φαίνεται ότι η ίδια αρχή πρέπει να ισχύει εφόσον η αναπηρία προέρχεται από ασθένεια. Όπως το Δικαστήριο παρατήρησε στην υπόθεση Cohen κατά Επιτροπής, 342/82 (Συλλογή 1983, σ. 3829, σκέψη 13), αφού παρέπεμψε στο ιστορικό της εξελίξεως της νομοθεσίας αυτής:

« (...) η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 78 του ΚΥΚ πρέπει να θεωρηθεί ως εξαιρετικός κανόνας, πράγμα που σημαίνει ότι η διασταλτική ερμηνεία πρέπει να αντιμετωπίζεται με περίσκεψη. »

Πράγματι, φαίνεται ότι δεν υπάρχει κανένας λόγος αρχής για να υποχρεούται ένα κοινοτικό θεσμικό όργανο να καταβάλει αυξημένη σύνταξη για επαγγελματική νόσο όταν απουσιάζει κάθε αιτιώδης σύνδεσμος με την άσκηση των καθηκόντων του ενδιαφερομένου στην υπηρεσία των Κοινοτήτων.

20. Εξάλλου, ανακύπτει το ερώτημα ποιο άλλο κριτήριο θα μπορούσε να εφαρμοστεί αν αυτό του αιτιώδους συνδέσμου θα έπρεπε να εγκαταλειφθεί. Σε περίπτωση νόσων που περιλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό πίνακα του άρθρου 3, παράγραφος 1, της Ρυθμίσεως αρκεί, για την εφαρμογή του άρθρου 73, ο προσφεύγων να έχει εκτεθεί στον κίνδυνο προσβολής από την ασθένεια· μόνο στην περίπτωση νόσων που δεν περιλαμβάνονται στον εν λόγω πίνακα πρέπει να συντρέχει η αυστηρότερη προϋπόθεση του άρθρου 3, παράγραφος 2. Δεν βλέπω να υπάρχει κανένα εμπόδιο στη χρησιμοποίηση του πιο φιλελεύθερου κριτηρίου, αυτού της εκθέσεως στον κίνδυνο της ασθενείας, στην περίπτωση των νόσων που περιλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό πίνακα,

τόσο για την εφαρμογή του άρθρου 78 όσο και του άρθρου 73. Στις σκέψεις 22 έως 24 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, ορισμένα στοιχεία επιτρέπουν πάντως τη σκέψη ότι το τελευταίο αυτό κριτήριο εφαρμόστηκε στην προκειμένη περίπτωση ( κατά την οποία, όπως ενθυμείστε, η νόσος δεν περιλαμβάνεται στον ευρωπαϊκό πίνακα ). Κατά τη γνώμη μου η εφαρμογή αυτού του κριτηρίου δεν μπορεί να ενδείκνυται για τους σκοπούς λήψεως αποφάσεως βάσει του άρθρου 78, υπό συνθήκες κατά τις οποίες ο αιτιώδης σύνδεσμος θα ήταν αναγκαίος για τη λήψη αποφάσεως βάσει του άρθρου 73.

21. Το συμπέρασμά μου δεν επηρεάζεται καθόλου από το γεγονός ότι η ασθένεια του Gill οφείλεται σε σταδιοδρομία που πραγματοποιήθηκε εντός των ορυχείων πριν από την ανάληψη καθηκόντων στην Επιτροπή, κατά τη διάρκεια της οποίας απέκτησε επαγγελματική πείρα από την οποία η Επιτροπή εν συνεχεία επωφελήθηκε ( βλ. τη σκέψη 24 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου ). Είναι αυτονόητο ότι η Επιτροπή προσέλαβε τον Gill διότι είχε γνώσεις και πείρα που τον καθιστούσαν χρήσιμο στις Κοινότητες. Εν τούτοις, θα ήταν αντίθετο τόσο ως προς την αρχή του συστήματος αυτού όσο και ως προς τη νομολογία του Δικαστηρίου να θεωρηθεί ως « επαγγελματική νόσος » μια νόσος που οφείλεται στην άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας προγενέστερης της αναλήψεως υπηρεσίας του υπαλλήλου στις Κοινότητες. Αυτή η επαγγελματική πείρα δεν ισοδυναμεί με την άσκηση καθηκόντων στην υπηρεσία των Κοινοτήτων, ακόμα και αν πρόκειται για πείρα από την οποία μπορεί να λεχθεί εν συνεχεία ότι οι Κοινότητες επωφελήθηκαν.

22. Επομένως, προτείνω να γίνει δεκτός ο πρώτος λόγος αναιρέσεως· το Πρωτοδικείο κακώς έκρινε ότι δεν ήταν αναγκαίο να αποδειχθεί η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της νόσου του Gill, ή της επιδεινώσεώς της, και της ασκήσεως των καθηκόντων του στην υπηρεσία της Επιτροπής.

*Σχετικά με τον δεύτερο λόγο της αναιρέσεως*

23. Όπως ήδη το ανέφερα, το Πρωτοδικείο έκρινε επίσης ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι είναι αναγκαίο να αποδειχθεί η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της νόσου του Gill, ή της επιδεινώσεώς της, και των καθηκόντων του στην υπηρεσία της Επιτροπής, η ύπαρξη αυτού του συνδέσμου μπορούσε να αποδειχθεί υπό τις περιστάσεις της προκειμένης υποθέσεως. Επομένως, είναι αναγκαίο να εξεταστεί ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως της Επιτροπής, κατά τον οποίο το Πρωτοδικείο κακώς αποφάνθηκε ότι, αντίθετα προς τη θέση της επιτροπής αναπηρίας, η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου όπως αυτού που απαιτείται είχε επαρκώς αποδειχθεί.

24. Όπως παρατηρεί η Επιτροπή, το ερώτημα αν αυτός ο σύνδεσμος αποδείχθηκε είναι πραγματικό ζήτημα που δεν μπορεί να εξεταστεί παρά μόνο από την επιτροπή αναπηρίας. Στο σημείο αυτό επιβάλλεται να γίνει διάκριση μεταξύ των πραγματικών ζητημάτων ιατρικού χαρακτήρα και των ζητημάτων νομικής εκτιμήσεως. Έτσι, όπως είδαμε, το ερώτημα αν οι δραστηριότητες που προκάλεσαν την ασθένεια εμπίπτουν στο πεδίο των καθηκόντων του υπαλλήλου και δεν οφείλονται σε συμπεριφορά άσχετη προς τις δραστηριότητες αυτές συνιστά νομικό ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί από την ΑΔΑ: βλ. την προαναφερθείσα υπόθεση 76/84, Rienzi κατά Επιτροπής. Πάντως, αυτό το ζήτημα νομικού χαρακτηρισμού δεν τίθεται εν προκειμένω, εφόσον δεν αμφισβητείται ότι οι κάθοδοι του Gill στις στοές των ορυχείων κατά την περίοδο της υπηρεσίας του πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της ασκήσεως των καθηκόντων του στην Επιτροπή. Αντίθετα προς τα επιχειρήματα του Gill στο απαντητικό υπόμνημά του, μόνο όταν αυτό το πρόβλημα νομικής εκτιμήσεως τίθεται,

το ερώτημα αν μια ασθένεια είναι επαγγελματική νόσος καθίσταται ερώτημα που πρέπει να εξεταστεί από την ΑΔΑ, αντί να αποτελεί ζήτημα ιατρικής εκτιμήσεως που υπάγεται στην αρμοδιότητα της επιτροπής αναπηρίας.

25. Η αρχή κατά την οποία τα ζητήματα του αιτιώδους συνδέσμου υπόκεινται σε ιατρική εκτίμηση η οποία εναπόκειται στην επιτροπή αναπηρίας απορρέει σαφώς από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου στις υποθέσεις 257/81 και 76/84, οι οποίες αναφέρθηκαν πιο πάνω. Πρέπει, εξάλλου, να σημειωθεί ότι η οργάνωση και ο τρόπος διορισμού των επιτροπών αναπηρίας για τους σκοπούς του άρθρου 78 του ΚΥΚ είναι παρόμοιοι προς αυτούς των υγειονομικών επιτροπών του άρθρου 73. Έτσι, και στις δύο περιπτώσεις ελήφθη μέριμνα διασφαλίσεως της ισορροπίας και της αντικειμενικότητας των εν λόγω επιτροπών (σύγκρινε τα άρθρα 7 έως 9 του παραρτήματος ΙΙ του ΚΥΚ με το άρθρο 23 της Ρυθμίσεως). Όπως το Δικαστήριο το παρατήρησε, ως προς το θέμα των αποφάσεων που λαμβάνονται δυνάμει του άρθρου 73, στην υπόθεση Suss κατά Επιτροπής, 265/83 (Συλλογή 1984, σ. 4029, σκέψη 11):

« Η πρόθεση να διευθετούνται οριστικά όλα τα ζητήματα ιατρικής φύσεως στο στάδιο αυτό, σε περίπτωση διαφωνίας, υλοποιείται με (...) την μέριμνα των διατάξεων αυτών για να εξασφαλίσουν την ισορροπία και την αντικειμενικότητα των υγειονομικών επιτροπών. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα ένδικα μέσα που προβλέπει ο κανονισμός δεν μπορούν κατ' αρχήν να ασκηθούν παρά μόνο για να επιτευχθεί περιορισμένος έλεγχος του Δικαστηρίου επί των ζητημάτων που αναφέρονται στη συγκρότηση και την κανονική λειτουργία των υγειονομικών επιτροπών. Ο έλεγχος του Δικαστηρίου δεν μπορεί να επεκταθεί στις καθεαυτό ιατρικές κρίσεις ».

Όπως παρατηρεί η Επιτροπή, οι παρατηρήσεις αυτές ισχύουν επίσης για τις επιτροπές αναπηρίας. Από αυτό προκύπτει ότι ούτε στην Επιτροπή, ως ΑΔΑ, ούτε στο ίδιο το Πρωτοδικείο δεν επιτρέπεται να υποκαταστήσουν τη δική τους αντίληψη περί των πραγματικών περιστατικών στα συμπεράσματα μιας νομοτύπως συγκροτηθείσας επιτροπής αναπηρίας. Επομένως, θεωρώ ότι το Πρωτοδικείο υπερέβη τα όρια της αρμοδιότητάς του κρίνοντας, αντίθετα προς τα πορίσματα της επιτροπής αναπηρίας, ότι υπήρχε σύνδεσμος μεταξύ της επιδεινώσεως της βρογχοπνευμοπάθειας του Gill κατά τη διάρκεια των ετών 1974 έως 1981 και της ασκήσεως των καθηκόντων του στην υπηρεσία της Επιτροπής κατά την ίδια περίοδο. Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι, καταλήγοντας σ' αυτό το συμπέρασμα, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη δυνάμενη να υπαχθεί στον έλεγχο του Δικαστηρίου και δεν διερεύνησε τα πραγματικά περιστατικά, πράγμα που δικαιούτο να πράξει.

26. Ούτε νομίζω, όπως το Πρωτοδικείο φαίνεται να επιχειρηματολογεί στη σκέψη 24 της αποφάσεώς του, ότι η Επιτροπή πρέπει, στο πλαίσιο των εν προκειμένω ειδικών περιστάσεων, να θεωρηθεί ότι αποδέχθηκε την ευθύνη του κινδύνου ότι η νόσος του Gill θα κατέληγε σε ανικανότητα προς εργασία.

27. Δεν μπορεί ασφαλώς να αμφισβητηθεί ότι το θεσμικό όργανο, όταν διορίζει υπάλληλο, αποδέχεται τον κίνδυνο ότι μια ημέρα μπορεί να αξιωθεί σύνταξη αναπηρίας υπολογιζόμενη επί μιας των δύο βάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 78 του ΚΥΚ. Η Επιτροπή δεν επιδίωξε να απεκδυθεί μιας τέτοιας ευθύνης όσον αφορά τον Gill· και ούτε έκανε χρήση της δυνατότητας που παρέχει το άρθρο 1, παράγραφος 1, του παραρτήματος VIII του ΚΥΚ, η οποία θα της είχε επιτρέψει, κατά το χρονικό σημείο της προσλήψεως του Gill, να μεταθέσει

κατά πέντε έτη την εφαρμογή ως προς αυτόν του ευεργετήματος ορισμένων παροχών.

28. Πάντως, νομίζω ότι η μόνη ευθύνη, για την οποία μπορεί να λεχθεί ότι η Επιτροπή την αποδέχθηκε, ήταν αυτή της πληρωμής κάθε παροχής που πράγματι οφειλόταν κατ' εφαρμογή του ΚΥΚ. Αντίθετα προς την άποψη του Πρωτοδικείου, ούτε η προϋπάρχουσα κακή κατάσταση υγείας που διαγνώσθηκε κατά τον χρόνο της αναλήψεως υπηρεσίας εκ μέρους του Gill, ούτε ( όπως ήδη το έχω αναφέρει ) το γεγονός ότι η Επιτροπή επωφελήθηκε μιας προγενέστερης περιόδου επαγγελματικής πείρας, η οποία είχε συμβάλει στην εν λόγω κατάσταση υγείας, δεν αρκούν καθαυτά ώστε να καταστήσουν την επιδείνωση της ασθένειας του Gill « επαγγελματική νόσο » για τους σκοπούς του άρθρου 78.

29. Καταλήγω, επομένως, στο ότι κανείς από τους λόγους που παρέθεσε το Πρωτοδικείο για την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 20ής Μαΐου 1988 δεν είναι βάσιμος. Συνεπώς, δεν είναι αναγκαίο να εξεταστούν ο τρίτος και ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως.

*Άλλα ζητήματα*

30. Μετά το συμπέρασμα ότι πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση αναιρέσεως της Επιτροπής, πρέπει τώρα να εξεταστούν οι σχετικές συνέπειες. Το άρθρο 54, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΟΚ προβλέπει τα εξής.

« Αν η αναίρεση κριθεί βάσιμη, το Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί είτε το ίδιο να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη προς εκδίκαση, είτε να την αναπέμψει στο Πρωτοδικείο για να την κρίνει. »

Μου φαίνεται ότι, κατ' αρχήν, προτού το Δικαστήριο μπορέσει να αποφανθεί οριστικώς υπέρ του αναιρεσείοντος, πρέπει κατ' αρχάς να βεβαιωθεί ότι ο έτερος των διαδίκων δεν μπορούσε βασίμως να δικαιωθεί βάσει ενός άλλου λόγου που είχε επικαλεστεί ενώπιον του Πρωτοδικείου. Άλλως, ο έτερος διάδικος θα κινδύνευε σοβαρά να αδικηθεί: ένας διάδικος δυνάμενος να δικαιωθεί θα μπορούσε με τον τρόπο αυτό να ηττηθεί για τον μόνο λόγο ότι δεν εξετάστηκε ο λόγος που θα ήταν ευνοϊκός γι' αυτόν· αυτό θα μπορούσε να συμβεί στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε υπέρ αυτού επί άλλης βάσεως και η εν λόγω απόφαση ανατράπηκε στο στάδιο της αναιρέσεως.

31. Επομένως, νομίζω ότι, στο πλαίσιο αναιρέσεως κατά αποφάσεως του Πρωτοδικείου, ο έτερος διάδικος πρέπει να έχει το δικαίωμα να αναφέρει, στο υπόμνημα απαντήσεώς του, ένα σημείο που ήδη προηγουμένως ανέφερε αλλά το οποίο δεν εξετάστηκε από το Πρωτοδικείο, θα μπορούσε δε να είχε καταλήξει, αν είχε εξεταστεί, σε ευνοϊκή υπέρ του ετέρου διαδίκου απόφαση. Με άλλα λόγια, ο αναιρεσίβλητος θα έπρεπε να μπορεί να επικαλεστεί όχι μόνον ότι η απόφαση του Πρωτοδικείου, η οποία προσβλήθηκε από τον αναιρεσείοντα, πρέπει να διατηρηθεί, αλλά επίσης, επικουρικώς, ότι το Δικαστήριο έπρεπε να αποφανθεί υπέρ του αναιρεσιβλήτου βάσει ενός ή πολλών άλλων λόγων επί των οποίων ο αναιρεσίβλητος στηρίχθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου. Κατά τη γνώμη μου, αυτή η οδός είναι δυνατή για τον αναιρεσίβλητο δυνάμει των άρθρων 115 και 116 του Κανονισμού Διαδικασίας, ακόμη και αν καμία ρητή διάταξη δεν προβλέπει τη δυνατότητα αυτή, όπως θα μπορούσε να αναμένεται, στο άρθρο 117, δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού. Η άποψη ότι είναι δυνατό στο Δικαστήριο να εξετάζει άλλους λόγους απ'

αυτούς στους οποίους το Πρωτοδικείο στήριξε την απόφασή του ευρίσκει έρεισμα στο γεγονός ότι το Δικαστήριο έχει στη διάθεσή του, στο εν λόγω στάδιο, ολόκληρο το φάκελο της υποθέσεως· βλ. το άρθρο 111, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας.

32. Κατά τη γνώμη μου, η δυνατότητα αυτή πρέπει επίσης να παρέχεται στον αναιρεσίβλητο χάριν της οικονομίας της δίκης. Άλλως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος αδικίας, είναι, επομένως, αναγκαίο η αναπομπή της υποθέσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου για νέα διαδικασία συνεπαγόμενη επιπλέον έξοδα — για να μην αναφέρω τον κίνδυνο δεύτερης αιτήσεως αναιρέσεως — και, στην περίπτωση κατά την οποία θα έπρεπε να εξεταστούν άλλοι λόγοι, νέα επανάληψη διαδικασίας στο σύνολό της.

33. Πάντως, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου επί αναιρέσεως κατ' αποφάσεως του Πρωτοδικείου περιορίζεται σε νομικά θέματα· στην πραγματικότητα, η Διάταξη περί αναπομπής των ζητημάτων ενώπιον του Πρωτοδικείου μπορεί να νοηθεί ως αφορώσα υποθέσεις στις οποίες είναι αναγκαία περαιτέρω διερεύνηση των πραγματικών περιστατικών. Επομένως, μου φαίνεται ότι θα ήταν σκόπιμο, γενικώς, οσάκις το Πρωτοδικείο αποφαίνεται υπέρ του προσφεύγοντος ως προς ένα λόγο, να προβαίνει στις αναγκαίες διερευνήσεις των πραγματικών περιστατικών που συνδέονται με κάθε άλλο λόγο που ο προσφεύγων επικαλέστηκε και στον οποίο θα μπορούσε να επιδιώξει να βασιστεί ως αναιρεσίβλητος σε περίπτωση αναιρέσεως.

34. Στην παρούσα υπόθεση, νομίζω ότι το μόνο σημείο ουσίας που ο αναιρεσίβλητος θα μπορούσε να επικαλεστεί επικουρικώς στο στάδιο της αναιρέσεως είναι το ότι η απόφαση της επιτροπής αναπηρίας καθαυτή ενείχε πλημμέλειες που την καθιστούσαν άκυρη. Ακόμη και αν ο αναιρεσίβλητος δεν έκανε σχετική μνεία περί αυτού του σημείου στο υπόμνημα απαντήσεώς του, θεωρώ ότι το Δικαστήριο δικαιούται να το εξετάσει, εφόσον δεν χρειάζεται καμία άλλη περαιτέρω διερεύνηση πραγματικών περιστατικών, μπορεί δε να θεωρηθεί ως σημείο που πρέπει να εξεταστεί από το Δικαστήριο προκειμένου να αποφασίσει, σύμφωνα με το άρθρο 54 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, αν θα αποφανθεί αυτό το ίδιο οριστικώς ή θα αναπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο. Εξάλλου, η έκθεση της επιτροπής αναπηρίας επισυνάπτεται στο υπόμνημα απαντήσεως και, επομένως, προσκομίστηκε ενώπιον του Δικαστηρίου.

35. Και πάλι, οι άλλες λύσεις θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα επιβολή κυρώσεων στον αναιρεσίβλητο, είτε με την έκδοση οριστικής αποφάσεως παρελείποντας την εξέταση συναφούς ζητήματος, είτε με την αναπομπή της υποθέσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου, προκαλώντας έτσι έξοδα και επιπλέον καθυστερήσεις για τους διαδίκους. Ο αναιρεσίβλητος δεν πρέπει να τιμωρηθεί επειδή παρέλειψε να αναφέρει, με το υπόμνημα απαντήσεώς του, τα σημεία που είχε ήδη θίξει στην προσφυγή του πλην όμως δεν εξετάστηκαν από το Πρωτοδικείο, ιδίως αν ληφθεί υπόψη ότι πρόκειται για μια από τις πρώτες αιτήσεις αναιρέσεως που ασκήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου, ότι το περιεχόμενο της αναιρετικής αρμοδιότητας του εν λόγω Δικαστηρίου είναι ακόμη αβέβαιη και ότι ο Κανονισμός Διαδικασίας δεν περιέχει καμία ρητή διάταξη ως προς το θέμα αυτό. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Gill πράγματι έθιξε το ζήτημα της εγκυρότητας της εκθέσεως της εν λόγω επιτροπής ενώπιον του Πρωτοδικείου, ισχυριζόμενος, αφενός, ότι η εντολή που δόθηκε στην επιτροπή αναπηρίας ήταν αόριστη και εσφαλμένη και, αφετέρου, ότι η έκθεση της εν λόγω επιτροπής ήταν ανε-

παρκώς αιτιολογημένη (βλ. τη σκέψη 16 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου).

36. Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί αν η έκθεση της επιτροπής αναπηρίας έπασχε καθαυτή από τη μια ή την άλλη από αυτές τις πλημμέλειες. Μπορούν να υφίστανται αυτές οι πλημμέλειες αν, κατά την εκτέλεση της εντολής που της δόθηκε, η εν λόγω επιτροπή δεν εξέτασε τα ασκούντα επιρροή ζητήματα· ή αν αυτή «είχε (βασιστεί) σε πεπλανημένη έννοια της "επαγγελματικής νόσου" ή αν η έκθεσή της (δεν απέδειξε) την ύπαρξη κατανοητού συνδέσμου μεταξύ των ιατρικών διαπιστώσεων που περιέχει και των πορισμάτων στα οποία καταλήγει» (υπόθεση 277/84, Jänsch κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4923, σκέψη 15)· ή ακόμη αν η έκθεση δεν περιείχε «καμία αιτιολογία που να επιτρέπει να εκτιμηθούν τα δεδομένα επί των οποίων στηρίχθηκε το συμπέρασμα (της)» (προαναφερθείσα υπόθεση 257/81, σκέψη 17).

37. Αξίζει να σημειωθεί ότι το Πρωτοδικείο δεν αναφέρθηκε στα ζητήματα αυτά με την απόφασή του και ότι δεν τα επικαλέστηκαν ο αναιρεσίβλητος ή η παρεμβαίνουσα με τα αιτήματά τους ενώπιον του Δικαστηρίου. Εν τούτοις, είναι σαφές ότι η εγκυρότητα της εκθέσεως της επιτροπής αναπηρίας συνιστά το κεντρικό ζήτημα της υποθέσεως αυτής. Όπως ήδη παρατήρησα, το ερώτημα αν ο Gill έχει προσβληθεί από επαγγελματική νόσο προϋποθέτει μια αξιολόγηση ιατρικού περιστατικού, στην οποία πρέπει να προβεί μια νομοτύπως συσταθείσα επιτροπή αναπηρίας. Εξάλλου, αν τα πορίσματα της εκθέσεως της 31ης Μαρτίου 1987 δεν μπορούν να γίνουν δεκτά, από αυτό προκύπτει κατ' ανάγκη ότι η υπόθεση πρέπει εκ νέου να παραπεμφθεί ενώπιον μιας επιτροπής αναπηρίας, ώστε η Επιτροπή να είναι σε θέση να λάβει νέα απόφαση στηριζόμενη στα πορίσματα της τελευταίας. Βλ. την προαναφερθείσα υπόθεση 257/81, σκέψη 20.

38. Επομένως, ας έλθω στην εξέταση της εκθέσεως της επιτροπής αναπηρίας. Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, η εντολή που της δόθηκε είχε ως εξής: «να αποφανθεί επί της ενδεχομένης υπάρξεως επαγγελματικής νόσου και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, να αποφανθεί επί της σχέσεώς της με τα καθήκοντα που ο Gill άσκησε στις Κοινότητες, αποκλειομένων των προηγουμένων υπηρεσιακών καταστάσεών του». Είναι μεν αληθές ότι η διατύπωση αυτή στερείται κάπως σαφήνειας και ακρίβειας (ειδικότερα, η επιτροπή αναπηρίας δεν μπορούσε να αποφανθεί αν μια ασθένεια ήταν επαγγελματική νόσος προτού εξετάσει τη σχέση της με τα ασκηθέντα καθήκοντα), αλλά δεν φαίνεται, εν τέλει, να εμπόδισε την εν λόγω επιτροπή να εξετάσει τα ασκούντα επιρροή ζητήματα. Έτσι, σαφώς προκύπτει από την έκθεσή της ότι η εν λόγω επιτροπή εξέτασε αποκλειστικώς ζητήματα ιατρικού χαρακτήρα (βλ. τη σελίδα 1 της εκθέσεως) και, ειδικότερα, το ζήτημα αν υπήρχε σχέση αιτίας και αιτιατού μεταξύ της ανικανότητας προς εργασία του Gill και της ασκήσεως των καθηκόντων του μεταξύ 1974 και 1981 (βλ. τα πορίσματά της στη σελίδα 3). Όπως ήδη το ανέφερα, η επιτροπή αναπηρίας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επιδείνωση της ασθενείας του Gill δεν οφειλόταν στην εργασία του στις υπηρεσίες της Επιτροπής. Όσον αφορά τους λόγους που χρησιμοποίησε ως βάση για τα πορίσματά της, από τη σελίδα 2 της εκθέσεως προκύπτει ότι η επιτροπή αναπηρίας εξέτασε και υπέβαλε ερωτήσεις στον Gill και ότι έκρινε, ιδίως, την εξέλιξη της ασθενείας του μετά το 1981. Η επιτροπή αυτή έλαβε, κατ' αυτόν τον τρόπο, υπόψη το γεγονός ότι δεν είχε σημειωθεί σημαντική επιδείνωση της καταστάσεως της υγείας του Gill μετά την ημερομηνία της συνταξιοδοτήσεώς του.

39. Μου φαίνεται ότι η εν λόγω επιτροπή, στο βαθμό που εξέτασε τον Gill και έλαβε υπόψη το ιστορικό των συμπτωμάτων του πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την περίοδο της υπηρεσίας του στην Επιτροπή, βασίμως μπορούσε να κρίνει, στο πλαίσιο της ιατρικής της αξιολογήσεως, ότι η ανικανότητα προς εργασία του Gill

οφειλόταν στις προ του 1974 δραστηριότητές του. Συνεπώς, η εν λόγω επιτροπή εξέτασε τα ασκούντα επιρροή ζητήματα και στήριξε τα πορίσματά της σε λυσιτελείς σκέψεις. Οι λόγοι που την οδήγησαν στα εν λόγω πορίσματα μπορούν να ευρεθούν στην έκθεσή της, η ανάγνωση της οποίας επιτρέπει, επομένως, να εκτιμηθούν οι σκέψεις επί των οποίων η έκθεση αυτή στηρίζεται. Η αιτιολογία της εν λόγω επιτροπής μπορούσε ίσως να είναι σαφέστερη και πιο εμπεριστατωμένη, πλην όμως δεν μου φαίνεται ότι η έκθεση αυτή μπορεί να θεωρηθεί άκυρη λόγω ανεπαρκούς αιτιολογίας. Συνεπώς, καμία αντίρρηση δεν μπορεί να διατυπωθεί ως προς το κύρος της εκθέσεως, η δε Επιτροπή βασίμως, επομένως, μπορούσε να στηριχθεί σ' αυτήν για να λάβει την απόφασή της περί της συντάξεως του Gill.

## Πρόταση

40. Καταλήγοντας, θεωρώ ότι πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση αναιρέσεως της Επιτροπής κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου και να ακυρωθεί η απόφαση του Πρωτοδικείου σύμφωνα με το άρθρο 54 του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Κατ' εφαρμογή των άρθρων 70 και 122 του Κανονισμού Διαδικασίας, οι διάδικοι φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα, συμπεριλαμβανομένων αυτών στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου. Η Union Syndicale-Luxembourg, η οποία παρενέβη προς υποστήριξη των αιτημάτων του Gill, πρέπει να φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα.